

Relativní neúčinnost právních jednání ve světle komparace

Abstrakt

Předkládaná práce pojednává o vybraných otázkách souvisejících s výkladem § 589 až § 599 občanského zákoníku, jež upravují relativní neúčinnost právních jednání. Relativní neúčinnost chrání věřitele právně i hospodářsky před jednáními dlužníka, která mají zkracovat uspokojení věřitelovy pohledávky. Práce si klade za cíl navrhnout interpretaci, která respektuje smysl a účel zkoumaného institutu. V této souvislosti je kladen důraz na komparativní analýzu rakouského a německého přístupu, kde má odpůrčí právo nepřerušenou tradici trvající více jak 130 let. Zároveň je přiblížen i postoj, který byl na území dnešní České republiky zastáván mezi lety 1950 až 1964, a zejména před rokem 1950, kdy byly v účinnosti tzv. odpůrčí řády. Všechny poznatky získané ze srovnávaných právních úprav jsou následně konfrontovány s dosavadní tuzemskou naukou a rozhodovací praxí nejvyšších soudů, která se váže k § 42a občanského zákoníku z roku 1964. Autorka se snaží stávající přístup zhodnotit a případně přehodnotit ve světle závěrů komparace. Zejména bohatý rozbor judikatury Nejvyššího soudu je podroben detailní analýze. V této souvislosti autorka upřednostňuje závěry, které nejvíce odpovídají smyslu zákona a účelu institutu odporovatelnosti.

Práce je rozdělena do devíti kapitol. První kapitola pojednává o terminologii. Ve druhé kapitole jsou obsaženy stěžejní principy, na nichž je odporovatelnost založena. Třetí kapitola se zaměřuje na historii odpůrčího práva na našem území. Ve čtvrté kapitole jsou stručně předestřena legislativní řešení a závěry doktríny v Rakousku a Německu.

Páté tři práce jsou pak části pátá až devátá, v nichž je již pozornost plně věnována účinné právní úpravě. Využity jsou přitom poznatky, které autorka získala z komparovaných právních řádů. Pátá kapitola se věnuje obecným otázkám pojetí relativní neúčinnosti v novém občanském zákoníku. Autorka odmítá pojetí tzv. věcného účinku odporu, které zřejmě převažuje v dosavadní české právní nauce i praxi, a kloní se k tzv. teorii odpovědností, založené na funkci dlužníkovy majetku. V šesté kapitole jsou vymezeny základní podmínky odporovatelnosti (§ 589 ObčZ) – právní jednání dlužníka, zkrácení a dále vymezení vykonatelné pohledávky věřitele.

V sedmé části autorka rozebírá jednotlivé skutkové podstaty. Následuje kapitola osmá, jež se věnuje procesním otázkám souvisejícím s odporovatelností, zejména odpůrcí žalobě a rozhodování o ní. Konečně devátá kapitola uzavírá práci pojednáním o následku úspěšně podané odpůrcí žaloby. V této souvislosti jsou rozebrány jak primární odpůrcí nárok, tak rovněž sekundární nárok na náhradu a právo na náhradu škody.